

УДК 378

Оксана ШУКАТКА

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри фізичного виховання та спорту
Львівського національного університету імені Івана Франка,
м. Львів, Україна
e-mail: shukatka1973@ukr.net

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА УКРАЇНИ ЩОДО СПРИЯННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ МОЛОДІ

У статті здійснено теоретичний аналіз нормативно-правової бази України щодо сприяння здоров'язбереження молоді. Підсумовано, що Державна політика України щодо збереження та зміцнення здоров'я населення активізувалася з кінця 80-х років ХХ ст. Визначено передумови становлення сучасної освітньої політики України з питань забезпечення здорового способу життя (ЗСЖ) молоді. Встановлено, що українське законодавство у сфері охорони прав дитини, збереження здоров'я та забезпечення здорового способу життя складається з Конституції України, законів і значної кількості підзаконних актів (постанов Кабінету Міністрів України, указів Президента України, наказів Міністерства охорони здоров'я, Міністерства у справах сім'ї, молоді та спорту, Міністерства освіти і науки та ін.). Здійснено детальний аналіз найголовніших нормативно-правових документів, які регулюють питання збереження та зміцнення здоров'я української молоді. На основі отриманих висновків, конкретизовано перелік документів, які визначають концептуальні наукові орієнтири здоров'язберігаючої діяльності закладів вищої освіти в Україні.

Ключові слова: соціальна політика, здоров'я, здоров'язбереження, студенти, здоровий спосіб життя, нормативно-правові акти.

Державна політика України щодо збереження та зміцнення здоров'я населення активізувалася з кінця 80-х років. Світові орієнтири щодо формування ЗСЖ молоді лягли в основу нових підходів до сфери охорони здоров'я, відображених у Комплексній програмі профілактики захворювань і формування ЗСЖ населення, затвердженій постановою Ради Міністрів Української РСР № 305 від 7 грудня 1989 р. Її виконання розраховувалося до 2000 року. Як підсумовує С. Гаркуша, подібні програми розроблялися, конкретизувалися і частково впроваджувалися на рівні відомств і адміністративних територій, підприємств і організацій, але їх виконання стримувалося в зв'язку з відсутністю необхідного фінансування [2, 49]. Це підтверджується суспільно-історичними передумовами становлення сучасної освітньої політики України з питань забезпечення ЗСЖ молоді, серед яких основними визначено:

- загострення наприкінці 80-х рр. ХХ ст. проблеми збереження здоров'я та формування ЗСЖ молоді на території колишнього Радянського Союзу;
- наявність табуированих як для населення, так і для політиків проблем, що стосувалися здоров'я молоді, приховування та невізнання їх існування на офіційному рівні;
- відсутність чітких концепцій, механізмів формування та забезпечення ЗСЖ молоді; розбіжності у підходах до освіти з питань здоров'я в СРСР і країнах Заходу;

- Україною ратифіковано більшість міжнародних нормативно-правових актів у сфері збереження, зміцнення здоров'я та формування ЗСЖ молоді [7, 8].

Нині, українське законодавство у сфері охорони прав дитини, збереження здоров'я та забезпечення ЗСЖ, за словами О. Шиян [7, 9], має певну специфіку, що відображено в Конституції України, законах і підзаконних актах (постанови Кабінету Міністрів України, укази Президента України, накази Міністерства охорони здоров'я, Міністерства у справах сім'ї, молоді та спорту, Міністерства освіти і науки тощо), які розглядають цю проблему в певній ієрархічній системі.

Значний внесок у розробку історико-теоретичних засад формування здорового способу життя з допомогою засобів освіти зробили вітчизняні (М. Амосов, Г. Апанасенко, О. Балакірєва, Т. Бойченко, Е. Булич, Н. Василенко, Г. Васянович, Ю. Галустян, М. Гончаренко, В. Горашук, В. Оржеховська, Л. Сущенко та ін.) і зарубіжні науковці (В. Дубровський, К. Ободинський, Р. Шнейдер та ін.). Праці дослідників стали методологічним підґрунтям для системного розгляду проблеми державної освітньої політики з питань забезпечення здорового способу життя молоді.

Метою статті є теоретичний аналіз нормативно-правової бази України щодо сприяння здоров'язбереження молоді.

Розглянемо нормативно-правове забезпечення України щодо питань здоров'язбереження (ЗЗ)

молоді. Загалом законодавство України про охорону здоров'я базується на Конституції України, яка визначає здоров'я людини як найвищу соціальну цінність (стаття 3) [3], Законі України (далі – ЗУ) «Основи законодавства України про охорону здоров'я» та інших прийнятих відповідно до нього актів законодавства, що регулюють суспільні відносини у сфері охорони здоров'я [5]. У наукових колах цей документ інколи називають медичною Конституцією України [2].

Основи законодавства України про охорону здоров'я визначають, що кожна людина має природне невід'ємне і непорушне право на охорону здоров'я [5]. Поряд з цим, у документі наголошено на відповідальності суспільства і держави перед сучасним і майбутніми поколіннями за рівень здоров'я і збереження генофонду народу України. Передбачається, що забезпечення збереження та зміцнення здоров'я українських громадян відбуватиметься шляхом:

- визнання пріоритетності охорони здоров'я в діяльності держави;
- поліпшення умов праці, навчання, побуту і відпочинку населення;
- розв'язання екологічних проблем;
- вдосконалення медичної допомоги і запровадження ЗСЖ [5].

Детальний аналіз основ законодавства України про охорону здоров'я свідчить, що Україна дотримується загальновідомого, прийнятого ВООЗ трактування здоров'я, оскільки його охорона визначається одним з пріоритетних напрямів державної діяльності (стаття 12) [5].

Основи законодавства України про охорону здоров'я визначають правові, організаційні, економічні та соціальні засади охорони здоров'я в Україні, регулюють суспільні відносини у цій сфері з метою забезпечення гармонійного розвитку фізичних і духовних сил, високої працездатності і довголітнього активного життя громадян, усунення чинників, які шкідливо впливають на здоров'я населення, попередження і зниження захворюваності, інвалідності та смертності, поліпшення спадковості. Ключовим у світлі дослідження є той факт, що в документі задекларовано державну стратегію сприяння формуванню ЗСЖ (стаття 32), шляхом:

- тотальної популяризації наукових знань з питань охорони здоров'я, організації медичного, екологічного і фізичного виховання;
- здійснення заходів, спрямованих на підвищення гігієнічної культури населення, створення необхідних умов, у тому числі медичного контролю, для заняття фізкультурою, спортом і туризмом;
- встановлення системи соціально-економічного стимулювання осіб, які ведуть здоровий спосіб життя та ін.

З метою реалізації стратегії формування ЗСЖ в ЗУ «Основи законодавства України про охорону здоров'я» наголошується на необхідності створення сприятливих для здоров'я умов праці, навчання, побуту та відпочинку молоді (стаття 28), у тому числі й у процесі здобуття вищої освіти. З моменту проголошення незалежності нашої держави проблема зміцнення та збереження здоров'я учнівської та студентської молоді перебувала в полі зору народних законотворців. Так, для вирішення проблеми зниження рівня здоров'я молоді та забезпечення умов ЗЗ у різний час прийнято низку важливих ЗУ, серед яких: «Про фізичну культуру і спорт» (1994 р.), «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» (2001 р.), «Про Загальнодержавну програму підтримки молоді на 2004–2008 роки» (2003 р.), «Про концепцію формування позитивної мотивації до здорового способу життя у дітей та молоді» (2004 р.), «Про державні цільові програми» (2004 р.), «Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення» (2005 р.), «Про запобігання захворюванню на синдром набутого імунодефіциту (СНІД) та соціальний захист населення» (2011 р.), «Про вищу освіту» (2014 р.), «Про освіту» (1995 р., 2002 р., 2017 р.) та ін.

Зокрема, у ЗУ «Про фізичну культуру і спорт» (1994 р.) визначені основні напрями державної політики, в тому числі й освітньої, у сфері фізичної культури і спорту (ст. 4), серед яких:

- визнання фізичної культури і спорту як пріоритетного напрямку гуманітарної політики держави;
- визнання фізичної культури як важливого чинника всебічного розвитку особистості та формування здорового способу життя;
- визнання спорту як важливого чинника досягнення фізичної та духовної досконалості людини, формування патріотичних почуттів у громадян та позитивного міжнародного іміджу держави;
- забезпечення гуманістичної спрямованості та пріоритету загальнолюдських цінностей, справедливості, взаємної поваги та гендерної рівності;
- забезпечення безпеки життя та здоров'я осіб, які займаються фізичною культурою і спортом;
- сприяння безперервності та послідовності занять фізичною культурою і спортом громадян різних вікових груп;
- утвердження етичних та моральних цінностей фізичної культури і спорту;
- створення умов для соціального та правового захисту громадян у сфері фізичної культури і спорту;

- орієнтування на сучасні міжнародні стандарти у сфері фізичної культури і спорту, поєднання вітчизняних традицій і досягнень із світовим досвідом у цій сфері [6].

Задекларовані напрями реалізації державної політики щодо популяризації фізичної культури актуалізують проблему інноватизації здоров'язбережувальної діяльності закладів вищої освіти (ЗВО) у напрямі використання європейського та світового педагогічного досвіду збереження та зміцнення здоров'я студентів. Адже, як підкреслено в Указі Президента України № 258/2002 від 15.03.2002 р. «Про невідкладні додаткові заходи щодо зміцнення моральності у суспільстві та утвердження здорового способу життя», здоров'я молоді розглядається як інтегративний показник суспільного розвитку, могутній чинник впливу на економічний і культурний потенціали країни. У цьому документі наголошено, що «...захист моральності, утвердження в суспільстві загальнолюдських гуманістичних цінностей, здорового способу життя, докорінне вдосконалення системи духовного, морально-етичного та екологічного виховання перш за все молоді... на сучасному етапі є одним із пріоритетних напрямів діяльності ... навчальних закладів України».

Здійснивши ретроспективний аналіз розвитку та становлення нормативно-правової бази України щодо формування ЗСЖ, В. Бобрицька [1] підсумовує, що з метою збереження здоров'я молоді ухвалено комплексні та цільові програми державного рівня [1, с. 107]. Прийнято Цільову комплексну програму генетичного моніторингу в Україні на 1999–2003 роки (1999 р.), Цільову комплексну програму «Фізичне виховання – здоров'я нації» (1998 р.), упровадження яких потребувало перегляду сформованих стереотипів поведінки сучасної молоді, переосмислення концептуальної моделі здоров'я з урахуванням того, що провідне значення в його збереженні та зміцненні належить способу життя [1, с. 108]. Висновок авторки ґрунтується на аналізі основних напрямів реалізації Цільової комплексної програми «Фізичне виховання – здоров'я нації» (1998 р.) у навчально-виховній галузі, як-от:

- формування нових підходів до фізичного виховання і спорту, виходячи з існуючих соціально-економічних реалій;
- впровадження дієвої системи фізкультурної просвіти населення, яка б сприяла формуванню традицій і культури здорового способу життя, престижу здоров'я, залученню громадян до активних занять фізичною культурою і спортом.

У документі наголошується на винятковій ролі фізичного виховання в освітній сфері як

складової частини загальної освіти студентів. Відповідно до положень Цільової комплексної програми «Фізичне виховання – здоров'я нації» (1998 р.) саме фізичне виховання (ФВ) є основою забезпечення та розвитку фізичного і морального здоров'я, а тому повинно базуватись на:

- реалізації комплексного підходу до формування розумових і фізичних якостей особистості;
- вдосконалення фізичної та психологічної підготовки до активного життя і професійної діяльності на принципах а) індивідуального підходу; б) пріоритету оздоровчої спрямованості; в) широкого використання різноманітних засобів і форм фізичного вдосконалення; г) безперервності цього процесу.

Документом також визначені основні принципи інноватизації процесу ФВ у ЗВО, результатом якого є фізична культура (ФК). Наведемо деякі з них:

- формування в студентській молоді потреби у зміцненні здоров'я засобами фізичної культури і спорту;
- розроблення і реалізація ефективного дидактичного наповнення змісту фізичного виховання у ЗВО;
- збільшення обсягу рухової активності студентів залежно від психофізіологічної потреби в рухах;
- підвищення якості навчального процесу з фізичного виховання та ін.

Детальний аналіз згаданих нормативно-правових документів дав змогу зробити авторський висновок, що відображені в них основні положення регулюють певний аспект ЗС діяльності ЗВО. Тоді як концептуальні наукові орієнтири здоров'язберігаючої діяльності визначені такими державними нормативними документами:

- Концепція неперервної валеологічної освіти в Україні (1994 р.);
- Концепція національного виховання (1996 р.);
- Концепція освіти «рівний-рівному» щодо здорового способу життя молоді України (1999 р.);
- Концепція неперервного валеологічного виховання та освіти в Україні (1999 р.);
- Концепція валеологічної освіти педагогічних кадрів (2001 р.);
- Концепція розвитку охорони здоров'я населення України (2001 р.);
- Концепція формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя у дітей та молоді (2004 р.);
- Концепція наукового забезпечення розвитку охорони здоров'я України у 2012 році (2008 р.);

- Загальнодержавна програма «Здоров'я 2020: український вимір» (2011 р.);
- Національна парадигма сталого розвитку України (2012 р.);
- Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки (2012 р.);
- Концепція проекту Загальнодержавної цільової соціальної програми «Формування здорового способу життя молоді України» на 2013–2017 роки (2013 р.);
- Проект Концепції формування нової системи охорони здоров'я (2014 р.);
- Концепція розвитку освіти України на період 2015–2025 років (2015 р.) та ін.

Зокрема, в програмі «Здоров'я нації» на 2002–2011 рр. (2002 р.) йшлося про необхідність розробки та запровадження системи дієвої просвіти студентської молоді в напрямі активізації їх соціальних орієнтацій на ЗСЖ на основі усвідомлення престижу здоров'я, залучення студентів до активних занять фізичною культурою і спортом для збереження здоров'я та професійного довголіття. Висловлені тези підтверджують, що реалізація основних положень програми залежить не лише від органів державного управління, ЗВО, але й від стратегій поведінки самої людини.

Продовжуючи, зазначимо, що відповідно до нормативно-правових документів, які конкретизують концептуальні наукові орієнтири здоров'язберігаючої діяльності ЗВО, одним із ключових стратегічних завдань вищої освіти є створення здоров'язберезувального освітнього середовища (ЗЗОС) у ЗВО, що сприятиме вихованню у студентської молоді відповідального ставлення до власного здоров'я як до найвищої індивідуальної та суспільної цінності.

Трансформація сучасного українського суспільства, породжена активною євроінтеграцією, детермінує необхідність зміни векторів соціальної політики держави в напрямі збереження, зміцнення та примноження здоров'я сучасної студентської молоді. Про це йдеться у Загальнодержавній програмі «Здоров'я 2020: український вимір», де засобами досягнення анонсованої мети визначено:

- розроблення та впровадження новітніх технологій мінімізації факторів (чинників) ризику захворювань та створення сприятливого для здоров'я середовища на основі даних наукових досліджень;
- розроблення стратегії з питань формування усвідомленого та відповідального ставлення населення до власного здоров'я та особистої безпеки;
- оптимізація організації та механізму фінансування системи надання медичної

допомоги, спрямованої на розв'язання реальних потреб населення, запровадження солідарного принципу фінансування;

- проведення та застосування результатів сучасних інноваційних наукових розробок з обов'язковим створенням ефективної системи впровадження результатів наукових розробок у практику охорони здоров'я (взаємодія із зворотним зв'язком);
- проведення наукових досліджень із збереження та зміцнення здоров'я населення шляхом первинної профілактики захворювань та вивчення негативного впливу факторів ризику та соціальних детермінант на здоров'я та шляхів його мінімізації.

Одним із сучасних документів, що регулюють питання формування ЗСЖ студентської молоді є Постанова Кабінету Міністрів України № 148 від 18.02.2016 р. «Про затвердження Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016-2020 роки та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України. Нормативно-правовий документ основним засобом формування ЗСЖ молоді визначає просвітницькі (соціальні, освітні) заходи, спрямовані на популяризацію та утвердження здорового і безпечного способу життя та культури здоров'я серед молоді. Це своєю чергою передбачає застосування кращих досягнень світової та європейської практики та нормативно-правового забезпечення вітчизняної національної політики щодо формування здорового способу життя [4] та реалізації здоров'язберігаючої політики в освітній сфері.

Загалом нормативно-правова база України щодо сприяння здоров'язбереження молоді налічує близько 200 документів, з яких приблизно 65% вітчизняних. Вона є досить розгалуженою, адже регулює медичний, валеологічний, освітній, просвітницький, рекреаційний, реабілітаційний, фізкультурний напрями соціальної державної політики щодо зміцнення та збереження здоров'я молоді на основі формування ЗСЖ. Важливим напрямом діяльності навчальних закладів є пошук нових форм і методів зміцнення здоров'я студентів – у процесі їх навчання і виховання, впровадження здоров'язберезувальних технологій у навчально-виховний процес закладу освіти. Перспективи подальших розвідок у даному напрямку вбачаємо у висвітленні методологічних підходів до формування індивідуальних стратегій здоров'язбереження майбутніх бакалаврів природничих спеціальностей в університетах.

Список використаних джерел

1. Бобрицька В. І. Теоретичні і методичні основи формування здорового способу життя у майбутніх учителів у процесі вивчення природничих наук : дис. ... доктора пед. наук: 13.00.04 / Інститут педагогіки і психології професійної освіти Академії педагогічних наук України. Київ, 2006. 480 с.
2. Гаркуша С. В. Нормативно-правовые аспекты формирования и сохранения здоровья детей и молодежи как общественной ценности. *Здоровье для всех. Научно-практический журнал*. 2012. № 1. С. 48–54.
3. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – Київ : Велес, 2011. 48 с.
4. Мельничук І. М. Нормативно-правове забезпечення національної політики щодо формування здорового способу життя. *Філософія, методологія, психолого-педагогічні аспекти формування культури здоров'язбереження : збірник матеріалів регіональної наук.-практ. конф.* – Тернопіль : ТДМУ, 2015. С. 40–44.
5. Основи законодавства України про охорону здоров'я» Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 1993, № 4, ст.19 URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>
6. «Про фізичну культуру і спорт» Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 1994, № 14, ст.80 URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12>
7. Шиян О. І. Державна освітня політика України з питань забезпечення здорового способу життя молоді : автореф дис. ... доктора наук / 25.00.01. Київ, 2012, с. 39.

References

1. Bobricka V. I. (2006) Teoretichni i metodichni osnovi formuvannya zdorovogo sposobu zhittya u majbutnih uchiteliv u procesi vivchennya prirodnicnih nauk (Doctoral dissertation). Institut pedagogiki i psihologiyi profesijnoyi osviti Akademiyi pedagogichnih nauk. Ukraine
2. Garkusha S. V. (2012) Normativno-pravovye aspekty formirovaniya i sohraneniya zdorovya detej i molodezhi kak obshchestvennoj cennosti. *Zdorove dlya vseh. Nauchno-prakticheskij zhurnal*. № 1, S. 48–54.
3. Konstituciya Ukrayini : priyn. na p'yatij sesiyi Verhovnoyi Radi Ukrayini 28 chervnya 1996 r. – Kiyiv : Veles, 2011. 48 s.
4. Melnichuk, I. M. (2015) Normativno-pravove zabezpechennya nacionalnoyi politiki shodo formuvannya zdorovogo sposobu zhittya. *Filosofiya, metodologiya, psihologo-pedagogichni aspekti formuvannya kulturi zdorov'язberezhennya : zbirnik materialiv regionalnoyi nauk.-prakt. konf.* Ternopil. S. 40–44.
5. Osnovi zakonodavstva Ukrayini pro ohoronu zdorov'ya» Zakon Ukrayini. Vidomosti Verhovnoyi Radi Ukrayini. 1993, № 4, st.19 URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>
6. «Pro fizichnu kulturu i sport» Zakon Ukrayini. Vidomosti Verhovnoyi Radi Ukrayini. 1994, № 14, st.80 URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12>
7. Shiyani, O. I. (2012) *Derzhavna osvityna politika Ukrayini z pitan zabezpechennya zdorovogo sposobu zhittya molodi* (Doctoral dissertation). Nacional'na akademiya derzhavnogo upravlinnya pri prezidentovi ukraini. Ukraine.

Шукатка О. В. Нормативно-правова база України по содействию здоров'язбереження молоді

В статті здійснено теоретичний аналіз нормативно-правової бази України щодо содействія здоров'язбереження молоді. Підведено, що Государственная політика України по збереженню і укріпленню здоров'я населення активізувалася з кінця 80-х років. Определены предпосылки становлення сучасної освітньої політики України по вопросам забезпечення здорового образу життя (ЗОЖ) молоді. Установлено, що українське законодавство в сфері охорони прав дитини, збереження здоров'я і забезпечення здорового образу життя складається з Конституції України, законів і значительного количества підзаконних актів (постановленій Кабінету Міністрів України, указів Президента України, приказів Міністерства здравоохранення, Міністерства по делам семьи, молодіжні і спорту, Міністерства освіти і науки і др.). Осуществлен подробний аналіз головних нормативно-правових документів, регулюючих питання збереження і укріплення здоров'я української молоді. На основі отриманих висновків, конкретизовано перелік документів, які визначають концептуальні наукові орієнтири здоров'язберегаючої діяльності закладів вищої освіти в Україні.

Ключевые слова: социальная политика, здоровье, здоров'язбереження, студенти, здоровий образ життя, нормативно-правовые акты.

Shukatka Oksana. Normative-legal basis of Ukraine on the promotion of youth health saving

The article deals with the analysis of normative-legal basis of Ukraine on the promotion of youth health saving. It is summarized, that the State Policy of Ukraine on saving and strengthening health of population was activated since the late 80's. The prerequisites for the formation of a modern educational policy of Ukraine about ensuring the healthy lifestyle (HLS) of youth are defined: the aggravation of the problem of health saving in the late 80's of the XX century and formation the HLS of young people on the territory of the former Soviet Union; the presence of taboo problems, which were related to youth health, for both population and politics, concealment and non-recognition of their existence on the official level; the absence of clear conceptions, mechanisms of formation and ensuring the HLS of youth; differences in approaches to the health education in the USSR and the West. The majority of international normative-legal acts in the field of saving and strengthening of health and formation of youth HLS has been ratified by Ukraine.

It is determined, that Ukrainian legislation on the protection of the rights of the child, saving of health and ensuring a healthy lifestyle consists of the Constitution of Ukraine, laws and a significant number of by-law acts

(resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine, decrees of the President of Ukraine, orders of the Ministry of Health, Ministry of Family, Youth and Sports, Ministry of Education and Science etc.), which are considered in a certain hierarchical system.

It is resumed, that the most important document, which determines human health as the biggest social value, is the Constitution of Ukraine (Art. 3). In general, the legislation of Ukraine about health care is based on Law of Ukraine «Fundamentals of Ukrainian Health Law» and another adopted in accordance with it legislative acts, that regulate social relationships in the sphere of health care. The Fundamentals of Ukrainian Health Law determine that each human has natural inalienable and inviolable right on health care.

The detailed analysis of the most important normative-legal documents, which regulate the issue of saving and strengthening of health of Ukrainian young people, is made. On the basis of the findings, the list of documents defining the conceptual scientific guidelines for health saving activity of higher education establishments in Ukraine is concretized.

Key words: social policy, health, health saving, students, healthy lifestyle, normative-legal acts.

УДК 373.2

Світлана ЯКИМЕНКО

*доктор філософії в галузі освіти, професор кафедри початкової освіти
Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського,
м. Миколаїв, Україна
e-mail: yakymenkosi@ukr.net*

ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДУ ПЕРШОКЛАСНИКІВ У ІННОВАЦІЙНОМУ ІНТЕГРОВАНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

У статті розглянуто педагогічні умови формування світогляду першокласників в інноваційному інтегрованому освітньому просторі Нової української школи. Визначено вплив навчально-виховного процесу на формування наукового світогляду здобувачів початкової освіти. Описано експеримент для визначення рівня сформованості світогляду шестирічок з використання авторської інноваційної інтегрованої особистісно-орієнтованої технології (за С. І. Якименко) на базі ЗОШ І-ІІІ ст. №50 ім. Г. Л. Дівиної, в результаті визначено рівні сформованості світогляду першокласників.

Ключові слова: світогляд, особистість, гармонійний розвиток, інтегрована особистісно-орієнтована технологія, інноваційний простір.

Сучасна школа повинна формувати в учнів світогляд, розуміння місця людини у світі, ставлення особистості до навколишньої дійсності та до самої себе. Постійно зростаючі вимоги до змісту й організації освітнього процесу потребують нових, більш ефективних підходів до формування світогляду школярів.

Освіта є основою інтелектуального, духовного, фізичного й культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорукою розвитку суспільства, об'єднаного спільними цінностями й культурою держави.

Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і сус-

пільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору [1].

Могутнім засобом формування у здобувачів початкової освіти світоглядних уявлень і понять, ціннісних орієнтацій, розвитку гуманістично спрямованої особистості виступає ефективно організований інноваційний освітній простір початкової школи. Проблема організації інноваційного освітнього простору у школі стала предметом вивчення таких учених: Є. Бачинської, Л. Ващенко, А. Каташова, І. Колесникова, О. Леонова, О. Малиновської, Н. Маскової, Н. Рибки, А. Цимбалару, О. Шафран, В. Ясвіна.

На пріоритет організації інноваційного освітнього простору вказують всі сучасні законодавчі та нормативні документи, найбільш регламентують здійснення інноваційної діяльності закони